

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
Донецький національний університет
імені Василя Стуса
Філологічний факультет
Кафедра української філології і культури**

**Збірник матеріалів
VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів
та молодих науковців
«Креативність як феномен людського буття в культурі»**

14 травня 2020 р.

**Вінниця
2020**

Рекомендовано до друку вченою радою філологічного факультету
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 11 від 20 травня 2020 р.)

Редакційна колегія:

Кравченко Е. О. – в. о. завідувача кафедри української філології і культури,
д-р філол. наук, доцент

Антонюк О. В. – канд. філол. наук, доцент кафедри української філології і
культури

Шаповалова Н. П. – канд. філол. наук, доцент кафедри української філології
і культури

Жаровська О. П. – канд. педаг. наук, доцент кафедри психолого-педагогічної
освіти та соціальних наук КВНЗ ВАНО

К 790 Креативність як феномен людського буття в культурі: матеріали
VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих
науковців (Вінниця, 14 травня 2020 р.). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса,
2020. 192 с.

У збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції студен-
тів та молодих науковців «Креативність як феномен людського буття в культурі» вміщено
виступи та тези учасників. Конференцію організовано з метою окреслення перспектив і
узагальнення наукових досягнень у галузі теорії та історії культури, міжкультурної лінгві-
стики, етнокультурології, історії мистецтва, художньої критики, культурно-дозвілєвої
діяльності у полікультурному просторі XXI століття.

УДК 316.72:81'1:070.11(082)

© Донецький національний університет імені Василя Стуса

© Колектив авторів, 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ	8
Особливості репрезентації тіла і тілесності в культурі XX століття <i>Олена Антонюк</i>	8
Культура греків Приазов'я в сучасному музейному просторі України <i>Тетяна Богадиця, Наталія Шаповалова</i>	12
Музейні заклади дожовтневого періоду <i>Галина Чумак</i>	15
СЕКЦІЯ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНА І МОВНА КАРТИНА СВІТУ. МІЖКУЛЬТУРНА ЛІНГВІСТИКА	18
Ономатопи й вокативи в мовних картинах народів світу <i>Олександра Андрусів</i>	18
Мовно-стилістичні особливості законодавчих актів в Україні на початку XX століття (на прикладі Універсалів Української Центральної Ради) <i>Денис Ахновський</i>	22
Репрезентація ціннісних концептів українського етносу у фольклорі Поділля <i>Ніна Бегас</i>	26
Про творення географічних назв від еклезіонімів <i>Галина Лазаренко</i>	32
Мовний світ сучасного донецького села <i>Владислав Слінецький</i>	36
СЕКЦІЯ 3. ІСТОРІЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ. ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ	40
Світ дитинства у культурологічній спадщині М. Мід <i>Оксана Гринчук</i>	40
Неоеволюціонізм у культурологічному вченні Л. Уайта <i>Кімліла Кучерук</i>	44
Еволюціонізм: здобутки та перспективи <i>Станіслава Логачова</i>	47
Антропологічний функціоналізм Б. К. Малиновського: культурологічний аспект <i>Анна Майборода</i>	51

Розвиток творчих здібностей учнів початкової школи на уроках мистецтва <i>Тетяна Резніченко</i>	54
Вплив культури на формування особистості <i>Антоніна Тихомська</i>	58
Самореалізація особистості та роль творчості в ній <i>Анастасія Тулінова</i>	62
Формування культурної антропології як науки: до історії вивчення понять <i>Ірина Філімончук</i>	66
Еволюціонізм як універсальний закон суспільного розвитку: до історії вивчення поняття <i>Олена Шевченко</i>	69
Роль музею у задоволенні естетичних потреб людини <i>Оксана Яремчук</i>	72
СЕКЦІЯ 5. ЛІНГВІСТИКА І ПОЕТИКА ТЕКСТУ: МЕДІАТЕКСТ, КІНОТЕКСТ, ІНТЕРТЕКСТ	78
Функційно-семантичне навантаження поетонімів В. Шекспіра <i>Каріна Артеменко</i>	78
Перетин світів у фільмі Квентіна Тарантіно «Once upon a time in Hollywood» <i>Катерина Бондар</i>	81
Кінобуття персонажів за нормами і правилами Квентіна Тарантіно (на матеріалі фільму «Вбити Білла») <i>Анна Гумешук</i>	84
Поетоніми як репрезентанти культури (на матеріалі роману Дж. Фаулза «The Col- lector») <i>Анна Журавльова</i>	88
Жонглювання жанрами у фільмі «Джанго звільнений» Квентіна Тарантіно <i>Артем Каранський</i>	91
Кіномова в романі Володимира Винниченка «Сонячна машина» <i>Аліна Коломісць</i>	95
Поетонімосфера роману Ніла Геймана «Neverwhere» <i>Людмила Коноп</i>	99
Персонажна система у фільмі Квентіна Тарантіно «Одного разу в Голлівуді» <i>Ольга Олександренко</i>	103

Промовисті імена у романі Дж. Джойса «Ulysses» <i>Марина Полінкевич</i>	106
Хаотична композиція фільму Квентіна Тарантіно «Pulp Fiction» <i>Ірина Філімончук</i>	109
Стратегії та принципи перекладу поетонімів (на матеріалі роману Вероніки Рот «Divergent») <i>Крістіна Філонова</i>	111
<i>Персонаж – діалог – характер</i> у фільмі Квентіна Тарантіно «Мерзена вісімка» <i>Ростислав Чумак</i>	114
Естетика постмодернізму у фільмі К. Тарантіно «Безславні виродки» <i>Марія Чурбанова</i>	118
СЕКЦІЯ 6. КУЛЬТУРНО-МОВНИЙ ПРОСТІР ПОДІЛЛЯ	121
Дослідження й атрибутування твору II половини XIX століття з монографією «С. Т.» / з фондової колекції Вінницького обласного художнього музею <i>Сергій Бартко</i>	121
Обряд сватання у весільній обрядовості українців Поділля: загальноетнічні тенденції й регіональні особливості <i>Катерина Бондар</i>	127
«Словник власних імен поетичних текстів Василя Стуса» як репрезентант мовної картини світу <i>Елла Кравченко</i>	133
Подільський період творчості В. А. Тропініна <i>Павло Медончак</i>	138
Полонне: Магія нескінченності у творах Петра Іванченка <i>Оксана Москальчук</i>	148
Барська іграшка – «Біла пляма в історії подільської кераміки» <i>Ольга Романишена</i>	153
Художня своєрідність мотивів у ліриці Східного Поділля <i>Ніна Урсані, Тетяна Фіяло</i>	156
Функційне навантаження топоетонімів у поетичних текстах Василя Стуса <i>Ірина Філімончук</i>	160
Культурно-мовний простір Поділля: проблеми, перспективи, актуальні аспекти дослідження <i>Наталія Шаповалова</i>	163

репутацію та енергійність імені. Пор. : *Тисячолітньому Києву / закортіло омолодитися. / Раптом Київ відчув готелі, / електрички, тролейбуси, / поїзди, / міст Патона / і незграбні будинки Хрещатика; Шершавий асфальт / Київ лизнув / своїм язиком язичницьким — / і схили Зеленого театру / почали проростати кунціями, / віверицями, буй-турами / зареготала, розганяючи Дніпрові хвилі, / поганська Ярилова голова; Київ астматичне закашлявся. / Протягами метро / електропоїзди задеренчали злякано, / бо кільканадцять шарів ґрунту, / білого од людських кісток, / кінських черепів, / сивого попелу ритуальних крад, / набрижались, як шерсть / на шиї розгніваного бика; Київ натужився і затих: / де його в бісовій мамі / підняти оце збіговисько / новобудов, проспектів, магістралей / і високі черева / нерозроджених земляків своїх? А побила б тебе сила божжа, / вилявся язичницький Київ. // Але побачив зграйку піонерів / і, присоромлений, нахилив голову. / Сховався — і нічирк («Тисячолітньому Києву...») [1, с. 105].*

Лише повний контекст поезії формує змістову цілісність поетоніма, а кожне конкретне вживання актуалізує лише частину функцій, зреалізованих у художньому творі. Отже, поетонім слід розглядати як поліфункційну одиницю завершеного тексту. Імена, що зберігають код нації, набувають символічного значення, постають не лише як живі, але як одухотворені і невмирущі істоти, що існують уві сні і наяву. Пор. : *Моя Україна забула / Сміялись. Вона гомонить. / Моя Україна не вшухля / Од прагнення жити. / Моя Україна не знає / Веселих світань. / Моя Україна палає / У мить догорянь. / Моя Україна тривожиться, / Бунтує, буй. / На чорнім рабованім торжисці / Вкраїна моя. / Її догоряє майбутнє / І тужить, ридас, / І в передвечірній сутині / Лиш руки ламає. / І дивиться в небо — о, де вони / Надії і голуби? / Лиш демони, демони, демони / Старої ганьби («Моя Україна забула...») [2, с. 32–33]; *Коли в мій сон заходить Україна — / то без калин, без соняхів, без сонць, / а в сутінках. Як удова, з оклунком / заходить Україна в рідний дім: / напиться, спитати про здоров'я / і сісти скраю лавки. Відпочити / і чорний, як чорнозем, піт з чола / рукою стерти... («Коли в мій сон заходить Україна...») [2, с. 146].**

Семантична і функційна багатогранність досліджених поетонімів засвідчує їх перетворення в індивідуально-авторські символи, які створюють уявлення про націєтворний потенціал Тексту Василя Стуса. Перспективу дослідження вбачаємо в подальшій інтерпретації семантики і поетики географічних власних імен, значущих для відтворення культурно-мовної картини світу українця.

Література

1. Стус В. С. Зимові дерева. Веселий цвинтар. Круговерть / В. С. Стус. Твори [текст]: у 4 т., 6 кн. Т. 1. Кн. 1. Львів : Просвіта, 1994. 431 с.

2. Стус В. С. Поетичні твори, що не ввійшли до збірок / В. С. Стус. Твори [текст]: у 4 т., 6 кн. Т. 1. Кн. 2. Львів : Просвіта, 1994. 302 с.

КУЛЬТУРНО-МОВНИЙ ПРОСТІР ПОДІЛЛЯ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ, АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наталія Шаповалова

канд. філол. наук, доцент,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Відповідно до Стратегії культурної політики у Вінницькій області до 2030 року, різними державними, місцевими, громадськими організаціями та закладами освіти й культури проводиться робота з формування культурного простору регіону, збереження та розвитку матеріальної та нематеріальної культурної спадщини. Разом з тим, у цій же стратегії наголошено на відсутності цілісної культурної політики регіону та ефективних інструментів впливу на культуру; акцентовано увагу на загрозі єдності культурного простору регіону у зв'язку з недостатнім використанням потенціалу культурного ресурсу як чинника культурно-економічного розвитку малих територіальних громад, а також на зменшенні ролі закладів культури в житті суспільства через розрив між культурною і професійною компетенціями та інтересами й попитом аудиторії.

Проблемам краєзнавчого аналізу культурного потенціалу регіону присвячено праці Б. І. Лобая, П. І. Хавлюка, Л. В. Баженова, С. Д. Гальчака, В. С. Прокопчука [2], Л. А. Гальчевської, К. І. Висоцької [1], А. В. Ліпської, О. Ю. Федоришена та ін. Слід зазначити, що на сьогодні відсутнє системне наукове бачення культурно-мовних процесів Поділля з їх закономірностями, позитивними й негативними сторонами. Помітним є також недостатній рівень знань студентської молоді про культуру краю, особливо студентів-переселенців.

У зв'язку з цим впродовж п'яти років перебування на Подільській землі (з 2014 року) на кафедрі української філології і культури напрацьовано вектори науково-дослідницької роботи з вивчення, збереження й популяризації матеріальної і духовної культури Поділля, розвитку культурно-мовного простору Вінниччини в умовах сьогодення. Налагоджено зв'язки з етнічними й етнорелігійними спільнотами Вінницької області, укладено рамкові договори про співпрацю з музеями Вінниччини, розроблено програми зі збору етнографічної й етнолінгвістичної інформації, проведено ряд науково-практичних конференцій, за тематикою яких опубліковано результати досліджень з проблем функціонування і розвитку культури й мови на Поділлі.

На основі підготовчої роботи, здійсненої кафедрою української філології і культури впродовж 2014–2019 років, започатковано актуальний ініціативний науковий проєкт «Культурно-мовний простір Поділля: тенденції, проблеми, перспективи розвитку», спрямований на вивчення соціокультурних, етнокультурних, етнорелігійних, лінгвістичних аспектів культурно-мовного простору Поділля; вияв-

лення специфічних тенденцій функціонування матеріальної та духовної культури регіону; запропонування шляхів оптимізації культурно-мовного середовища Поділля в контексті глобалізаційних процесів сьогодення.

Об'єкт дослідження – сукупність явищ матеріальної і духовної культури Подільського краю (включаючи мову) як результат багатовікового культурно-історичного процесу і як феномен світового культурного простору XXI століття. **Предмет** дослідження – етнокультурна, етнорелігійна, соціокультурна, мовна специфіка регіону, а також механізми функціонування й розвитку культурно-мовного простору Поділля.

Ідеї та робочі гіпотези проекту складаються з припущень:

- пріоритетності об'єктивного бачення культурно-мовного простору України, проблем і перспектив його розвитку в умовах сучасних викликів;
- необхідності осмислення (й переосмислення) вітчизняної культурної й мовної спадщини (зокрема – на Поділлі) у світлі сучасних наукових теорій і концепцій та напрацювання на цій основі адекватної культурної політики, яка сприятиме консолідації українського соціуму, підвищенню культурного рівня громадян та зростанню іміджу України на світовому рівні;
- необхідності оптимізації культурного простору Поділля з урахуванням вітчизняного й зарубіжного досвіду;
- наявності в культурному просторі Вінниччини феноменів матеріальної і духовної культури, які несуть у собі значний недостатньо зrealізований культуротвірний потенціал і потребують належного вивчення та нових дієвих механізмів збереження, популяризації;
- необхідності більш активного залучення студентства (зокрема – студентів-переселенців) до вивчення й розбудови культурного простору Поділля.

Метою проекту є зібрання, систематизація та упорядкування за певними принципами актуальної інформації про культурно-мовне різноманіття Подільського краю, забезпечення цілісного бачення культурного потенціалу Поділля в системі національної і світової культури та запропонування конкретних заходів для оптимізації культурного простору регіону.

Завдання проекту: вивчення культурних текстів різних етнічних спільнот Поділля; дослідження особливостей розвитку етнічних культур у сучасному культурному просторі Подільського краю, зокрема – виявлення специфіки функціонування традиційних елементів етнокультури в сучасних неаутентичних умовах, а також відстеження процесів взаємодії, взаємовпливів регіонально-етнічних культур і сучасної універсальної масової культури; розкриття етнокультурної специфіки етнічних спільнот Поділля з метою її збереження в умовах глобалізації; аналіз актуальних проблем і перспектив розвитку матеріальної і духовної культури Поділля у контексті сьогодення; створення наукового підґрунтя для розроблення

і впровадження соціокультурних та етнокультурних проектів, спрямованих на підтримання й розвиток культурно-мовного Поділля, збереження мовної й культурної самобутності регіону.

Очікувана практична цінність для суспільства від реалізації проекту: підвищення культурного рівня й рівня етнічної і національної самосвідомості студентства; зростання культурного іміджу регіону й країни; залучення представників української діаспори до розбудови культурного й мовного простору Поділля.

Література

1. Вінниччина музейна: Довідник / Вінниц. обл. краєзн. музей; відп. за випуск Висоцька К. І. Вінниця, 2008. 96 с.
2. Прокопчук В. С. Краєзнавство на Поділлі: історія і сучасність : монографія. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. 352 с.